

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА
„РОДЕН ЕЗИК И КУЛТУРА ЗАД ГРАНИЦА“

1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОГРАМАТА

Държавната политика по отношение на българите в чужбина е свързана със съхраняване на българското етнокултурно пространство зад граница и на националната, културна и духовна идентичност на всички български граждани по света, с опазване на етнокултурната самобитност на българите и българските общности в чужбина.

За реализацията на тази цел е необходимо да се стимулира изучаването на български език и литература, история и география на България от българите зад граница както и провеждането на дейности, които да съдействат за съхраняване на националното самосъзнание, бит и култура.

Повишаването на ефективността на обучението на българските деца в чужбина е необходимо условие за успешното им интегриране в българската образователна система след завръщането им в България. То е израз на ангажираността на българската държава за съхраняване на българския език и култура сред българските общности, установени трайно или краткосрочно в чужбина, в резултат на което една от националните програми за развитие на средното образование е посветена на стимулиране изучаването на родния език и култура зад граница.

- Срок на програмата – от 1 юли 2014 г. до 30 юни 2015 г.;
- Общ бюджет на програмата – 1 100 000 лв., в т.ч.:
 - до 25 000 лв. – за мониторинг на програмата за 2013 година;
 - до 25 000 лв. – за мониторинг на програмата за 2014 година;
 - до 60 000 лв. – за разработване на електронна система за отчитане на дейностите и финансирането.

За нереализирани плащания по обективни причини по проекти от националната програма „Роден език и култура зад граница“ за предходната година се предвижда резерв в размер до 2 на сто от бюджета на програмата за 2014 година.

2. ЦЕЛИ

- **Обща цел**

Подпомагане изучаването на български език и литература, история на България и география на България от подготвителна група до XII клас от децата на българите в чужбина.

- **Конкретни (специфични) цели**

2.1. Подобряване на условията за осъществяване на ефективни образователно-възпитателни дейности, съдействащи за укрепване на българската духовност, за съхраняване на националното самосъзнание, бит и култура.

2.2. Създаване на условия за популяризиране на българския език и културно-историческото наследство по света.

2.3. Създаване на предпоставки за успешно продължаване образованието и обучението в училища в Република България при завръщане в родината.

3. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Осигуряването на условия за осъществяване на образователно-възпитателни дейности, насочени към изучаване на родния език и култура, ще гарантира постигането на следните резултати:

3.1. Обезпечаване на обучението с учебници и учебни помагала с оглед мотивиране на родителите, учениците и учителите в необходимостта от запазване на националната идентичност на подрастващото поколение и възраждане на българските корени.

3.2. Подпомагане на извънкласните дейности (вокални групи, танцови и театрални състави и др.) за съхраняване на националната, културна и духовна идентичност на българите по света.

3.3. Проходимост и адаптивност на образователната система за българите, които се завръщат в България.

3.4. Актуализиране на база данни за обучението по български език и литература, история и география на България, финансирано по Националната програма „Роден език и култура зад граница”.

4. ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Дейностите, които се финансират по програмата, са:

4.1. Подобряване на учебната среда и създаване на подходящи условия за обучение на децата и учениците по български език и литература, история на България и география на България зад граница чрез:

Осигуряване на учебници и учебни тетрадки (по български език и литература, история на България и география на България, роден край, човекът и обществото) учебни помагала, книги от български автори, подпомагащи обучението, в т.ч. и за подготвителна група, дидактически материали, в т.ч. аудио-визуални продукти и художествена литература (съгласно учебните програми по български език и литература).

4.2. Подобряване качеството на обучението:

4.2.1. Провеждане на обучението по български език и литература съгласно адаптираните учебни програми за обучението на децата на българските граждани в чужбина и по история на България и география на България, както следва:

Начален етап

I – IV клас – български език и литература – 108,5 учебни часа годишно;

I клас – роден край – 31 учебни часа годишно;

III клас – човекът и обществото – 48 учебни часа годишно;

IV клас – човекът и обществото – 32 учебни часа годишно;

Прогимназиален етап

V – VIII клас – български език и литература – 102 учебни часа годишно;

V клас – история и цивилизация – 68 учебни часа годишно;

VI клас – история и цивилизация – 68 учебни часа годишно;

VIII клас – география и икономика – 51 учебни часа годишно;

Гимназиален етап

IX – XI клас – български език и литература – 72 учебни часа годишно;

XII клас – български език и литература – 62 учебни часа годишно;

X клас – география и икономика – 54 учебни часа годишно;

XI клас – история и цивилизация – 72 учебни часа годишно.

4.2.2. Подготовка на деца от подготвителна група по български език и литература – до 124 учебни часа годишно.

В подготвителните групи се приемат деца не по-рано от годината, в която навършват 5-годишна възраст.

4.2.3. Подготовка на кандидат-студенти за български висши училища по:

– български език и литература – до 150 учебни часа годишно;

- история на България – до 150 учебни часа годишно;
- география на България – до 150 учебни часа годишно.

Адаптираните учебни програми по български език и литература са утвърдени със заповед на министъра на образованието и науката и са публикувани на сайта на МОН – меню „За българите зад граница”, линк „Роден език и култура зад граница”.

Учебните програми по учебните предмети история и цивилизация, география и икономика, роден край и човекът и обществото са публикувани на сайта на МОН – линк „Общо образование”.

Продължителността на учебния час може да бъде до:

- тридесет минути – в подготвителната група;
- тридесет и пет минути – в I и II клас;
- четиридесет минути – в III и IV клас;
- четиридесет и пет минути – в V – XII клас.

4.2.4. Усъвършенстване на подготовката и повишаване на квалификацията на учителите за постигане на по-добри резултати чрез осигуряване на абонамент на педагогически издания и вестници от България.

4.3. Съхраняване на националната, културна и духовна идентичност на българските граждани по света, опазване на етнокултурната самобитност на българите и българските общности в чужбина чрез:

4.3.1. Създаване на клубове по интереси в областта на културата, фолклора, традициите на българите, на танцови, певчески и театрални състави, школи и др. с общ годишен хорариум не повече *от 90 учебни часа*.

4.3.2. Осигуряване на фолклорни костюми и народни музикални инструменти.

5. БЕНЕФИЦИЕНТИ

5.1. Организации на българи в чужбина, регистрирани съгласно изискванията на държавата по регистрация, които имат право на образователно-културна дейност и провеждат обучение на деца и ученици от подготвителна група до XII клас по български език и литература, история на България и география на България и/или кандидатстудентски курсове по български език и литература, история на България и география на България.

5.2. Дипломатически представителства на Република България в чужбина, към които се провежда обучение по български език и литература, история на България и география на България.

5.3. Български църкви и манастири в чужбина, към които се провежда обучение по български език и литература, история на България и география на България, и дейности, свързани със съхраняване на българските традиции, обичаи, култура.

5.4. Училища в системата на светското образование, създадени като такива съгласно изискванията на съответната чужда държава, в които се изучават български език и литература, история на България и география на България, както и български фолклор.

5.5. Българските държавни училища в чужбина – за дейности по т. 4.1., т. 4.2.4., и т. 4.3.

6. ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА

6.1. Описание на дейността

В 14-дневен срок след одобряване на програмата от Министерския съвет, Министерството на образованието и науката публикува на електронната си страница условията за кандидатстване, информация за лицата за контакт и правила за междинното и за окончателното отчитане по проектите.

В същия срок Министерството на външните работи и Държавната агенция за българите в чужбина уведомяват по компетентност българските дипломатически представителства и организациите на българите в чужбина за условията на програмата и необходимостта да стане достояние на заинтересованите кандидати.

Бенефициентът кандидатства със свой проект в Министерството на образованието и науката. Всеки проект включва комплекс от дейности, които трябва да доведат до постигане на заложените цели. Бенефициентът описва подробно в проекта дейностите, за които ще иска финансиране.

6.2. Принципи на финансиране

Не се допуска финансиране на бенефициенти по програмата, включени в Списъка на българските неделни училища в чужбина по Постановление на Министерския съвет № 334 от 8 декември 2011 година за българските неделни училища в чужбина.

Средствата по одобрените проекти се превеждат на бенефициентите по банковите сметки, посочени от тях във формуляра за кандидатстване, след изпращането на банковата идентификация на посочените в сайта на МОН електронни адреси.

При условие че дадена дейност е приключила или бенефициентът прецени, че средствата по нея няма да се изразходят до края на м. юни 2015 г., се допуска прехвърляне на средства към друга дейност, по която има недостиг. Бенефициентът е длъжен да

мотивиращо искането за промяна пред националната комисия с писмо, приложено към междинния или окончателния отчет.

При невъзможност да бъдат финансирани всички дейности по одобрените проекти, комисията приоритетно предлага за финансиране дейностите по т. 4.1. и т. 4.2.

При необходимост комисията може да прави корекции на заложените в проектите суми, в съответствие с посочените изисквания в националната програма.

Невъзстановените от бенефициентите суми (от неизразходвани средства и непризнати от комисията разходи) по проекти от Националната програма „Роден език и култура зад граница” за 2010 г., за 2011 г., за 2012 г. и за 2013 г. се прихващат от плащанията по одобрените проекти на бенефициентите за 2014 година.

Бенефициенти, които не кандидатстват с проект за учебната 2014/2015 година са длъжни да възстановят неизразходваните средства или непризнатите разходи по проекта.

6.3. Допустимо максимално/минимално финансиране и др.

Максималната стойност на един проект е 40 000 лв., но не повече от 200 лева на дете/ученик и не повече *от 150 лева* - в случай, че са предвидени само извънкласни занимания.

Размерът на лекторския час е необходимо да бъде предвиден в проектите до 20 лева, като осигурителните вноски върху възнагражденията са за сметка на бенефициента и лицата.

6.4. Етапи на финансиране

Одобрените проекти се финансират авансово в размер на 70 на сто от одобрените проектни суми в срок до три месеца от одобряването на проекта.

Окончателното разплащане в размер на 30 на сто от одобрените проектни суми се извършва до 22.12.2014 г. след представяне на междинен отчет (финансов и съдържателен) на хартиен носител и одобряване от междуведомствената комисия.

6.5. Оценяване на проектите

Разглеждането и оценяването на проектите се извършва от междуведомствена комисия, определена със заповед на министъра на образованието и науката с участието на представители от Министерството на образованието и науката, Министерството на външните работи, Министерството на културата и Държавната агенция за българите в чужбина, до 30 работни дни след крайния срок за подаване на проектите.

Не се допускат до оценяване проекти, които са изпратени в Министерството на образованието и науката на хартиен носител след крайния срок за подаване на проектните предложения, не са изготвени съгласно изискванията във формуляра за кандидатстване и

изискванията на програмата, за които не са представени необходимите документи по т. 8, както и проекти, които не са изготвени на български език.

Информацията за одобрените за финансиране проекти, за изискванията относно превеждането на средствата и за междинното и окончателно отчитане, както и друга информация във връзка с дейностите по програмата, се публикува на електронната страница на Министерството на образованието и науката.

6.6. Критерии за оценка

6.6.1. Съответствие на проекта с целите на програмата.

6.6.2. Целесъобразно и ефективно разпределение на средствата.

6.6.3. Прилагане на принципа на споделената отговорност в цялостната дейност на бенефициента (налични ресурси, подкрепящи организации и институции).

6.6.4. Наличие на писмо от представителя на дипломатическото представителство на Република България за удостоверяване на факта, че бенефициентът осъществява организирана образователна дейност в съответната държава.

6.6.5. Перспективи за бъдещото развитие на училището (устойчивост в развитието).

6.7. Процедура

Съобразно дейностите, за които кандидатства бенефициентът представя следните необходими документи:

1. Формуляр за кандидатстване и приложенията към него (по образец).

2. Документ за регистрация на бенефициента в официален превод на български език – за бенефициентите по т. 5.1. и по т. 5.3.

3. Списък на учителите, които ще провеждат обучението и на ръководителите на извънкласните дейности, с приложения към него документи за завършено образование по съответна специалност. Списъкът следва да съдържа информация за учебните предмети, по които ще преподава учителят и за дейностите, които ще организира и провежда съответният ръководител.

4. Учебен план (по образец съгласно приложение към формуляра за кандидатстване).

5. Данни за броя на паралелките и броя на учениците (по образец съгласно приложение към формуляра за кандидатстване).

6. График за изпълнението на дейностите по проекта (по образец съгласно приложение към формуляра за кандидатстване).

7. Информация за броя на децата и учениците по групи, с които се провеждат извънкласни дейности (по образец съгласно приложение към формуляра за кандидатстване).

8. Снимков материал на сградата и на помещенията, в които се провеждат обучението и извънкласните дейности (не повече от 5-6 снимки на хартия).

9. Тематично разпределение на учебното съдържание за кандидатстудентските курсове по български език и литература, по история на България и по география на България.

10. Финансова идентификация на банковата сметка, подписана и подпечатана от обслужващата банка, съдържаща името на бенефициента, името на банката, S.W.I.F.T кода на банката, IBAN или номера на сметката на бенефициента.

11. Писмо от представителя на дипломатическото представителство на Република България за удостоверяване на факта, че бенефициентът осъществява или подпомага осъществяването на организирана образователна дейност в съответната държава.

Всички необходими документи се предоставят на български език. В случай че оригиналът е на друг език, той се придружава с неофициален превод на български език, заверен от бенефициента, с изключение на документа за регистрация на бенефициента, който се представя в официален превод.

Всички документи, с изключение на тези по т. 2 и т. 11. следва да са заверени с подпис и печат на бенефициента.

Проектите се подават в Министерството на образованието и науката в срок от 30 календарни дни след публикуване на програмата и на формуляра за кандидатстване на електронната страница на Министерството на образованието и науката.

Бенефициентите представят в срок до 15.11.2014 г. в Министерството на образованието и науката междинен отчет (финансов и съдържателен) на хартиен носител. Окончателният отчет се представя в Министерството на образованието и науката до 31.08.2015 година.

За резултата от изпълнението на програмата Министерството на образованието и науката изготвя отчет, който съдържа:

- информация за изпълнението съгласно заложените показатели;
- информация за резултатите от извършения мониторинг;
- информация за разходите.

Отчетът се публикува на електронната страница на Министерството на образованието и науката.

Междинните и окончателните отчети трябва да съдържат финансова част и съдържателна част (описание на извършените дейности по проекта). Средствата, които се отчитат в Министерството на образованието и науката, се представят в лева. Стойността в лева се изчислява по курса на валутата за деня, в който средствата са предоставени на бенефициентите.

6.8. Други специфики

Обучението, извънкласната дейност и кандидатстудентските курсове се организират и провеждат за най-малко 10 деца/ученици. Самостоятелни паралелки/групи в случаите, когато се провежда обучение, се формират при наличие на най-малко 10 ученици за съответния клас. При по-малък брой ученици могат да се формират слети паралелки.

Обучението по български език и литература се организира и провежда съгласно адаптираните учебни програми от I до XII клас, утвърдени със заповед на министъра на образованието и науката, публикувани на сайта на МОН (не се отнася за обучението, което се организира и провежда от бенефициентите по т. 5.4 и 5.5).

При организиране на събитие/мероприятие, свързано с изпълнението на дейности по проекта, училищата на бенефициентите следва да оповестят по подходящ начин, че съответният проект се финансира от Министерството на образованието и науката на Република България.

За дейностите по програмата бенефициентите водят следната задължителна документация:

– книга за взетите учебни часове и извънкласни занятия със следното съдържание: дата, час (време на провеждане на урока или занятието), клас, учебен предмет, тема на урока/занятието, име на учителя/ръководителя, подпис на учителя/ръководителя;

– присъствена тетрадка-дневник, в която се отбелязват присъствията на учениците в учебните часове и в извънкласните занятия със следното съдържание: № по ред, име на ученика, дата, наименование на учебния предмет/извънкласната дейност;

– инвентарна книга, в която се вписват закупените по програмата учебници, учебни помагала, пособия, фолклорни костюми и народни музикални инструменти и др., със следното съдържание: № по ред, дата на регистриране в инвентарната книга, документ № и дата, наименование на артикула, количество, единична цена, обща сума.

Не се приемат проекти, междинни и окончателни отчети, изпратени по електронен път или с обявена стойност на пратката. Същите следва да се изпращат на адрес: София –

1000, бул. „Княз Дондуков” 2 А, Министерство на образованието и науката (за Националната програма „Роден език и култура зад граница”).

7. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА И ИНДИКАТИВНИ ПАРАМЕТРИ

Качествени:

1. Подобро условия за осъществяване на образователно-възпитателни дейности по роден език и култура с българските деца/ученици в чужбина.
2. Подобро условия за осъществяване на извънкласна дейност с българските деца/ученици в чужбина.
3. Подобро качество на обучението по изучаваните учебни предмети.
4. Създадени предпоставки за успешно продължаване на образованието и обучението в училища в Република България при завръщане на българските деца в родината.

Количествени:

5. Брой бенефициенти, участвали с проекти.
6. Брой училища, обхванати в програмата.
7. Брой деца и ученици, участвали в обучението по български език и литература, по история на България и по география на България.
8. Брой деца и ученици, участвали в извънкласните дейности.
9. Брой осигурени учебници, учебни помагала, учебни тетрадки и книги.
10. Брой осигурени фолклорни костюми и народни музикални инструменти.

8. МОНИТОРИНГ

При реализацията на програмата се осъществява мониторинг на две нива:

1. Проверки, анализи, изготвяне на междинни и окончателни отчети и доклади, базирани на пряката и на обратната връзка между лицата и организациите, имащи отношение по изпълнението на програмата, осъществени от Министерството на образованието и науката и Министерството на външните работи, чрез дипломатическите представителства на Република България в чужбина, за целите на програмата, извън основните им задължения по функционални характеристики, ресурсно и материално осигурени за сметка на програмата.

2. Министерството на образованието и науката извършва мониторинг и контрол по изпълнението на финансовата, съдържателната и организационната част на проектите на

бенефициентите, по законосъобразното и целесъобразното разходване на средствата, като мониторингът се осъществява чрез:

- тематични и текущи проверки;
- проверки по жалби и сигнали, постъпили в Министерството на образованието и науката;
- срещи и анкети с родителите на децата/учениците;
- срещи с екипа за управление на проекта;
- срещи с учителите и с ръководителите на извънкласната дейност;
- посещения на учебни часове и на извънкласни дейности;
- срещи с представители на бенефициентите.

За резултатите от извършения мониторинг и контрол се съставят:

- доклад до министъра на образованието и науката;
- карта за извършена проверка на място;
- писмо до бенефициента.

При констатирана липса на учебна/извънкласна дейност бенефициентът възстановява цялата получена сума по одобрения проект или част от нея.

9. ДЕМАРКАЦИЯ

Средствата по националната програма не могат да се използват за дейности, финансирани от фондовете на Европейския съюз.